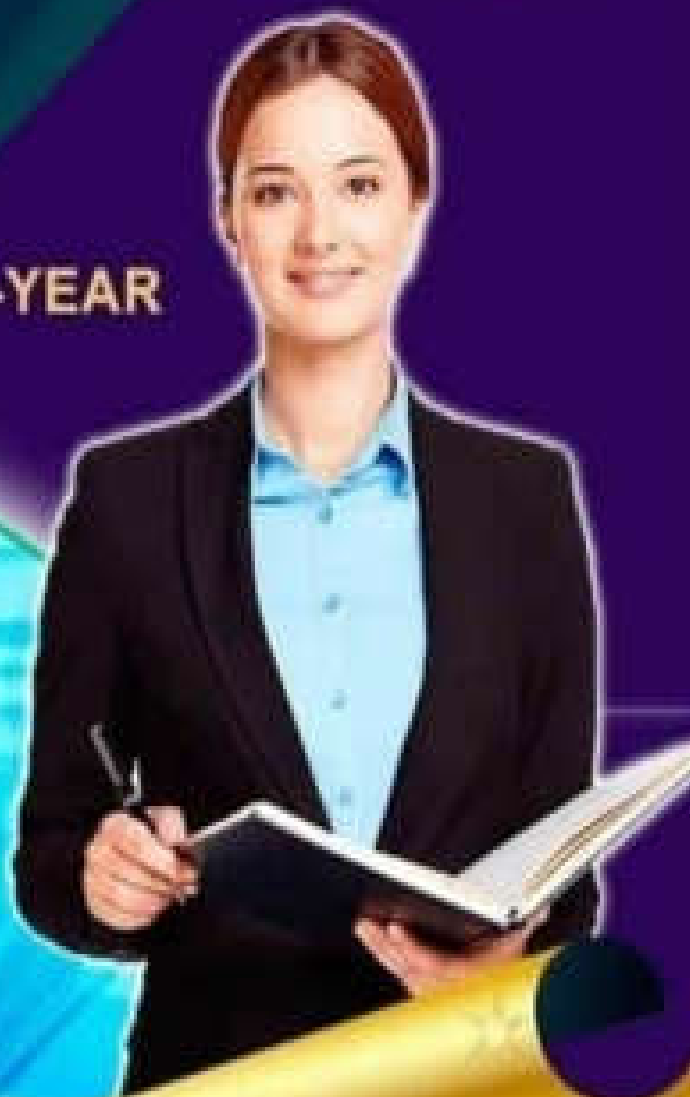

TA'LIM FIDOYILARI

RESPUBLIKA ILMIY-USLUBIY JURNALI

2021-YEAR

WWW.TALIMFIDOYILARI.AZ

Google Yandex

SCAN ME

«TA'LIM FIDOYILARI» ilmiy-uslubiy jurnali

ILMIY NASHRLAR MARKAZI

«TA'LIM FIDOYILARI»

ILMIY-USLUBIY JURNALI

BARCHA SOHALAR BO'YICHA

9 – SON, 1 – JILD SENTABR – 2021 yil

1 - QISM

WWW.TALIMFIDOYILAR.UZ

ISSUE 9. SENTABR 2021

**AVSTRALIYA VA OKEANIYADAGI
GEOGRAFIK NOMLAR VA ULARNI
MAKTAB GEOGRAFIYASIDA
O'RGANISH**

**ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАЗВАНИЯ В
АВСТРАЛИИ И ОКЕАНИИ И ИХ
ИЗУЧЕНИЕ В ШКОЛЬНОЙ
ГЕОГРАФИИ**

**GEOGRAPHICAL NAMES IN
AUSTRALIA AND OCEANIA AND
THEIR STUDY IN SCHOOL
GEOGRAPHY**

*Акратова Г
Когон туман 20-умумтаълим мактаби
География ва Иқтисодий билим
асослари факи уқитувчиси
Мирзоева И.Э
Бух.Ду, Экология ва география
кафедриси катта ўқитувчиси*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Avstraliya va Okeaniyadagi geografik nomlar va ularni maktab geografiyasida o'rganishning geografik jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Avstraliya, Okeaniya, materik sayyozligi, orol, marjon, vulkan, botiq, qo'ltiq, Tazmaniya, Yangi Zelandiya, cho'l, dasht, Mariana, Karolin, Marshall, Sidney, York, Polineziya.

**ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАЗВАНИЯ В
АВСТРАЛИИ И ОКЕАНИИ И ИХ
ИЗУЧЕНИЕ В ШКОЛЬНОЙ
ГЕОГРАФИИ**

*Акратова Г
Казанская районная
общеобразовательная школа №20
учитель географии и основ экономики
Мирзоева И.Е*

*БухДУ, старший преподаватель
кафедры экологии и географии*

Аннотация: В статье описаны географические названия Австралии и Океании и географические аспекты их изучения в школьной географии.

Ключевые слова: Австралия, Океания, континентальный шельф, остров, коралл, вулкан, раковина, залив, Тасмания, Новая Зеландия, пустыня, степь, Мариана, Каролин, Маршалл, Сидней, Йорк, Полинезия.

**GEOGRAPHICAL NAMES IN
AUSTRALIA AND OCEANIA AND
THEIR STUDY IN SCHOOL
GEOGRAPHY**

*Akratova G
Kagan District Secondary School No. 20
Teacher of Geography and Fundamentals
of Economics
Mirzoeva I.E*

*BuxDu, Senior Lecturer, Department of
Ecology and Geography*

Annotation: This article describes the geographical names of Australia and Oceania and the geographical aspects of their study in school geography.

Keywords: Australia, Oceania, continental shelf, island, coral, volcano, sink, bay, Tasmania, New Zealand, desert, steppe,

Mariana, Caroline, Marshall, Sydney, York, Polynesia.

Mustaqil O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimidagi o'zgarishlar umumiy o'rta ta'lim maktablari oldiga muhim vazifalarni qo'yarmoqda. Bu vazifalar yoshlarni har tomonlama barkamol, ma'naviy yetuk, mustaqil fikrli, milliy merosimizni qadrlaydigan, ilmiy ijodkor, nozik didli qilib tarbiyalashni o'qituvchilardan tinmay ijodiy izlanishlarni, fidoiylik ko'rsatishni talab etmoqda.

Ta'lim sohasida olib borilayotgan tub islohotlarning tub mohiyati ta'lim mazmunini va shaklini takomillashtirishga qaratilgan.

Avstraliya eng kichik materik. U atrofidagi orollari bilan birga butunlay janubiy yarim sharda joylashgan. Boshqa materiklardan keyin topilgan aholi o'rnamagan bu materikning nomi lotincha australis-janubiy so'zidan kelib chiqqan. Janubiy tropik Avstraliyani shunday kesib o'tganki, undan shimolda materikning kichik qismi, janubda katta qismi joylashgan. Avstraliya shimoldan janubga 3200 km, g'arbdan sharqqa 4100 km cho'zilgan, maydoni 7631,5 ming km² Avstraliya yaqinida shimolda Melvill, Baterst, Grut-Aylend va boshqa yana ham maydaroq orollar, janubda materik sayozligida joylashgan Tasmaniya, King, Flinders va Kenguru orollari bor. Derk-Xartog oroli g'arbdagi, Freyzer oroli esa sharqdagi eng yirik orollar hisoblanadi. Avstraliyani Hind va Tinch okeanlari suvi yuvib turadi. Avstraliya

boshqa hech bir materik bilan quruqlik orqali bog'lanmagan. Shu sababli va uning kichikligini nazarda tutib Avstraliya materik orol deb ham ataladi.

Avstraliyadan shimol va sharqda, Tinch okeanning janubi-g'arbiy qismida kelib chiqishiga ko'ra materik, marjon va vulkan orollaridan iborat juda ko'p katta-kichik orollar joylashgan. Bu orollarning hammasi birgalikda Okeaniya deb ataladi. Okeaniya orollarining umumiy maydoni taxminan 1,3 mln. km².

Har qanday fanning o'z atamalari bo'ladi.

Ana shu atamalarni yaxshi tushunib olmasdan turib shu fanning sir-asrotlarini bilib olish mushkul. Atamalar xoxlagan sohaning, xususan, fanning kalitlari – kodlaridir. Bunday ochqichsiz fanning ichiga kirib bo'lmaydi.

Atama ilm – fanning asosi,

“skelet” sxematik qolipidir. Shuning uchun butun dunyoda atamaga nisbatan jiddiy munosabatda bo'linadi, uni ta'riflashga, vazifa va xossalarni aniqlashga harakat qilinadi.

Ko'rinadiki, atama deganda muayyan tushunchani aniq ifodalovchi fan, texnika va san'atga qo'llanuvchi so'z yoki so'z birkmasi tushuniladi. B.N.Golovin va R.Y.Kovrinlarning fikricha, atama va terminologiyaning muhim mohiyatini tushunish uchun, birinchidan, atamaning ma'no va mazmunini tahlil qilish hamda uning ma'nosini umumiy so'z bilan qiyoslash, ikkinchidan, terminologiyaning muhim belgilarini aniqlash, hamda,

“terminologiya” va “terminologik tizim” tushunchalari mazmunini aniqlash lozim bo’ladi.

Yuqorida ta’kidlanganidek, atamalarni aniqlash, o’rganish va tartibga solish masalalari odatda, lug’atlar shakliga keltiriladi, shuning uchun biz quyidagi lug’at, uning tuzilishi, turlari, tarkibiy qismlari haqida fikr yuritishga harakat qilamiz.

Avstraliya- materik, “janubiy”, “janubiy yer” degan ma’nolarni beradi. Qadimda ekvator dan janubda to qutbgacha cho’zilgan noma’lum yer-“Terra australis inkgnito”, ya’ni “janubiy noma’lum yer” deb yuritilar edi. Materikni dastlab 1606-yilning boshlarida gollandiyalik sayyoh Villem Yanszon kashf etgan. Dastlab gollandlar materikni Yangi Gollandiya- deb atashgan. Abel Tasmanning 1642-1644-yillardagi sayohatlaridan so’ng materik yaxlit, alohida quruqlik ekanligi aniqlandi. Keyinchalik, materik to’liq kashf etilgandan so’ng “inkognito”- noma’lum so’zi tashab qolib, “Terra Australis”-“Janubiy yer” deb ataladigan bo’ldi, binobarin, materik to’lalig’icha janubiy yarimsharda joylashgan. XIX asr boshlaridan qisqacha Avstraliya deb ataladi.

Sidney-Avstraliyadagi yirik shahar. 1788-yili ingliz mustamlakachilari tomonidan asos solingan. Ingliz amaldori, ichki ishlar vaziri Lord Sidney sharafiga qo’yilgan. York-burni. Avstraliyaning eng shimoliy chekka nuqtasi. 1606-yili gollandiyalik V.Yanszon tomonidan kashf etilgan. 1770-

yili ingliz sayyohi Jeyms Kuk tomonidan York burni deb nomlangan. J.Kuk ushbu nomni Gersog York sharafiga qo’ygan, bundan tashqari uning o’zi Yorkshir grafligidan bo’lgan.

Bayron-burun. Avstraliyaning eng sharqiy chekka nuqtasi. J.Kuk tomonidan 1770-yili 15 mayda kashf etilgan va 1764-1766-yillari dunyo bo’ylab aylanma sayyohat qilgan ingliz ekspeditsiyasi boshlig’i Jon Bayron sharafiga shunday nomlangan.

Eyr-Avstraliyadagi ko’l. 1840-yilda Avstraliyaning g’arbiy va sharqiy qismlari oralig’ida quruqlikdan yo’l ochgan ingliz sayyohi Eyr nomiga shunday nomlangan.

Okeaniya – Tinch okeanining markaziy va g’arbiy qismlaridagi orollar to’dasi, g’arbiy qismi Avstraliya va Malay arxipelagiga yondosh. Okeaniya Avstraliya bilan bir qit’a hisoblanadi. Orollarning umumiy maydoni 1,26 mln.km² shuning 80% Yangi Gvineya va Yangi Zelandiya orollariga to’g’ri keladi. Okeaniyada 3 ta yirik orollar guruhi ajratiladi: Bular Polineziya, Mikroneziya va Melaneziya deb ataladi.

Polineziya (yunoncha poli – ko’p, nesos – orol) – Okeaniyadagi orollar. Polineziya tarkibiga Tonga orollari, Gavayi orollari, Kuk arxipelagi, Samoa orollari, Pasxa oroli va boshqalar kiradi. Quruqlik qismining umumiy maydoni 26 ming km².

Regressiya – dengizning chekinishi.

Regressiya quruqlikning ko’tarilishi yoki okean tubining cho’kishi, yoki okean havzasida sav hajmining kamayishi oqibatida ro’y beradi.

Махкамова Шохсида Рахматуллаевна

8	JEYN OSTINNING "PRIDE AND PREJUDICE" (ANDISHA VA G'URUR) ROMANIDA OILAVIY MUNOSABATLAR VA ULARNING JAMIYATGA TA'SIRI	46
---	---	----

Tadqiqotchi Sayitqulova Z.H

9	THE USE OF DIALECTAL WORDS IN WORKS OF MARK TWAIN Nematova Nargiza Azimovna, G'afurova Yasira Murodillayevna	52
---	---	----

10	AVSTRALIYA VA OKEANIYADAGI GEOGRAFIK NOMLAR VA ULARNI MAKTAB GEOGRAFIYASIDA O'RGANISH	59
----	--	----

Акрамова Г. Мирзоева И.Э

11	ОЛИЙ ҲАРБИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРИ	63
----	---	----

Мавлянов Зомониддин Махамалмусаевич

12	ЁШЛАРНИ ИНФОРМАЦИОН ХУРУЖЛАРДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПСИХОЛОГИК ХАВФСИЗЛИКНИНГ РОЛИ	66
----	---	----

Н. Джухонова, Д. Иброҳимов

13	BOSHLANG'ICH TA'LIMDA YANGI MA'LUMOTLARNI O'ZLASHTIRISH JARAYONINI FAOLLASHTIRISHNING SAMARALI USULLARI	70
----	--	----

Maxkamova E'zozxon Xikmatullayevna

14	OLIV TA'LIM MUASSASASI TALABALARIDA IJTIMOIV-MADANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIV MEZONLARI	75
----	--	----

Bass bo'g' ozi - Avstraliya bilan Tasmaniya oroli o'rtasidagi bo'g' oz. Bu yerda birinchi bo'lib 1797 - yili ingliz sayyohi Jorj Bass bo'lgan. Keyinchalik 1798 - yili gidrograf M.Flinders bu joy haqiqatdan ham materik bilan orolni bir - biridan ajratib turuvchi bo'g' oz ekanligini isbotlab bergan va uni Bass bo'g' ozi deb nomlashgan.

Melaneziya-Tinch okeanidagi orollar turkumi. Yunoncha "melos-qora, nesos-orol", ya'ni "qora orollar" ma'nosini anglatadi.

Mikroneziya- Tinch okeanidagi orollar turkumi.Yunoncha "kichik orollar" deb ataladi.

Yangi Zelandiya - Avstraliyaning sharqidagi orol. Asosan ikkita yirik - Shimoliy va Janubiy orollar, hamda bir nechta kichik orolchalardan iborat davlat ham shunday atalgan. Abel Tasman bu yerni Gollandiya viloyati Zelandiyaga qarashli yer, Yangi Zelandiya deb atagan. Mahalliy xalq orasida bu orol "titroq yer", "kivi o'lkasi", "uzunchoq oq bulut" deb ham ataladi.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchi mavzuni mustaqil o'zlashtirishi davomida mavzuga doir turli xil tayanch tushuncha va atamalarga duch kelishi tayin. Fanlarni puxta va oson o'zlashtirishda atama va iboralarning izohlari katta ahamiyatga ega. Avstraliya va Okeaniyadagi geografik nomlar va ularni maktab geografiyasida o'rganish mavzusidagi quyidagi takliflarni aytish joiz:

- Ta'lim jarayonida har bir mavzuni o'quvchilarga yetkazishga eng avvalo shu mavzuga dahldor bo'lgan atamalar va tayanch tushunchalarga alohida e'tibor qaratish lozim.
- Ma'lumki har qanday mavzuning, jumladan, Avstraliya va Okeaniya materigining ham o'ziga tegishli bo'lgan hamda ko'pchilik fanlar uchun umumiy bo'lgan atamalari mavjud. Bunday atamalar va tayanch tushunchalardan geografiya darslarida foydalanish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

**Foydalanilgan
adabiyotlar ro'yxati:**

1. Abdulqosimov A. Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi. T. - "O'qituvchi", 2013. 158 b.
2. Власова Т.В. Физическая география материков. М.: Просвещение, 1976 стр
3. Gulomov P. Jug'rofiya atamalari va tushunchalari izohli lug'ati. Toshkent, "O'qituvchi", 1994.-144 b.

Махкамона Шохида Рахматуллаева		
8	JEYN OSTINNING "PRIDE AND PREJUDICE" (ANDISHA VA G'URUR) ROMANIDA OHLAVIY MUNOSABATLAR VA ULARNING JAMIYATGA TA'SIRI	46
Tadqiqotchi Sayitqulova Z.H		
9	THE USE OF DIALECTAL WORDS IN WORKS OF MARK TWAIN Nematova Nargiza Azimovna, G'afurova Vasifa Murodillayevna	52
10	AVSTRALIYA VA OKEANIYADAGI GEOGRAFIK NOMLAR VA ULARNI MAKTAB GEOGRAFIYASIDA O'RGANISH	59
Акрамова Г. Мирзоева И.Э		
11	ОЛИЙ ҲАРЕБИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРИ	63
Мавланов Зомониддин Махамадмусаевич		
12	ЁШЛАРНИ ИНФОРМАЦИОН ХУРУЖЛАРДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПСИХОЛОГИК ХАВФСИЗЛИКНИНГ РОЛИ	66
Н. Джухонова, Д. Иброҳимов		
13	BOSHLANG'ICH TA'LIMDA YANGI MA'LUMOTLARNI O'ZLASHTIRISH JARAYONINI FAOLLASHTIRISHNING SAMARALI USULLARI	70
Махкамова E'zozxon Xikmatullayevna		
14	ОЛИЙ ТА'ЛИМ МУАССАСАСИ ТАЛАБАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-МАДАНИЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ МЕЗОНЛАРИ	75